DOMSTOLENS DOM
AF 10. MARTS 1977 [1]

Silvana Kaucic og Anna Maria Kaucic mod Institut national d'assurances maladie-invalidité (anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Belgiens Cour de Cassation)

Sag 75/76

Sammendrag

Social sikring af vandrende arbejdstagere — invalideforsikring — tilbagelagte forsikringsperioder — ydelser — beregning — teoretisk beløb — nedsættelse — national regel — anvendelse i tilfælde af betaling til den pågældende fra en kilde uden for Fællesskabet

(Rådets forordning nr. 3, art. 11, stk. 2, art. 26 og 28; Rådets forordning nr. 4, art. 9, stk. 2)

Bestemmelserne i Rådets forordning nr. 3 og 4 af 25. september og 3. december 1958 om social sikring af vandrende arbejdstagere, og navnlig artikel 28, stk. 1 i forordning nr. 3, udelukker ikke, at institutionen i en medlemsstat ved beregningen af de »teoretiske« beløb, som den pågældende ville have haft ret til, såfremt alle forsikringsperioder udelukkende havde været tilbagelagt efter denne medlemsstats lovgivning, anvender en regel i sin lovgivning og nedsætter det teoretiske beløb på grund af en ydelse, som den pågældende oppebærer fra en kilde uden for Fællesskabet.

I sag 75/76

angående en anmodning, der i medfør af EØF-traktatens artikel 177 er indgivet til Domstolen af Belgiens Cour de Cassation for i den sag, som verserer for nævnte ret mellem

1. SILVANA KAUCIC, boende i Grimaco, Udine, Italien,

2. ANNA MARIE KAUCIC, boende i Torino, Italien,

og

INSTITUT NATIONAL D'ASSURANCES MALADIE-INVALIDITÉ, Bruxelles,

1 — Processprog: Fransk.

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artiklerne 27, stk. 1 og 28, stk. 1 i Rådets forordning nr. 3 af 25. september 1958 om social sikring af vandrende arbejdstagere (JO 1958, s. 561), for så vidt angår muligheden for at oppebære invalidepension i henhold til lovgivningen i en EØF-medlemsstat samtidig med invalidepension i henhold til et tredjelands lovgivning,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten H. Kutscher, afdelingsformændene A. M. Donner og P. Pescatore, dommerne J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, G. Bosco og A. Touffait,

generaladvokat: F. Capotorti
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Forelæggelsesdommen og de skriftlige indlæg, som er afgivet i medfør af artikel 20 i statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I – De faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

1. Sagsøgerindernes fader, Luigi Kaucic, var italiensk statsborger og født i Italien i 1900. Han arbejdede i Belgien fra 1929 til 1940, i Østrig fra 1941 til 1945 og i Italien fra 1949 til 1957. Den 30. september 1957 blev han ramt af uarbejdsdygtighed.

Af den grund fik han tilkendt invalidepension fra den kompetente østrigske institution fra den 1. oktober 1957. Fra 1. januar 1958 oppebar han desuden en pension fra de kompetente institutioner i Italien og Belgien.

I forholdet mellem Italien og Østrig er området reguleret af en bilateral konvention, hvilket ikke er tilfældet i forholdet mellem Belgien og Østrig.

Den løsning, der skal anvendes i en sådan situation, var genstand for en afgørelse fra EØFs administrative Kommission, der blev truffet i januar 1964 under dennes 51. møde, hvoraf det fremgår, at:

— den medlemsstat, der ikke er bundet af en bilateral konvention med tredjestat, beregner den forholdsmæssige pension i henhold til EØF-forordningerne nr. 3 og 4, idet de ved sammenlægningen medregner de forsikringsperioder, som er tilbagelagt i medlemsstaterne.
— den medlemsstat, som er bundet af en bilateral konvention med tredjestat, beregner særskilt det forholdsmæssige beløb, som skulle have været udredet inden for EØF's rammer, og det beløb, som skulle have været udredet inden for rammerne af den bilaterale konvention, og yder den forsikrede det højeste beløb.
— tredjestaten yder pension inden for rammerne af den bilaterale konvention.

I henhold til denne afgørelse blev Kaucic's pension fra den kompetente italienske institution beregnet efter den italiensk-østrigske konvention i forhold til de i Østrig og Italien tilbagelagte forsikringsperioder, eftersom pensionen var større efter denne konvention end efter fællesskabsreglerne.

L'Institut national d'assurances maladie-invalidité (herefter kaldet INAMI) beregnede den forholdsmæssige belgiske pensionsandel, som Kaucic havde krav på, i henhold til artiklerne 27 og 28 i forordning nr. 3, idet den ved sammenlægningen medregnede de forsikringsperioder, der var tilbagelagt i Italien og Belgien.

INAMI trak imidlertid de østrigske pensionsbeløb fra den »teoretiske« belgiske pension, dvs. den pension, som Kaucic ville have haft ret til, såfremt alle de i henhold til artikel 27 i forordning nr. 3 sammenlagte forsikringsperioder eller dermed ligestillede perioder udelukkende havde været tilbagelagt efter den belgiske lovgivning. Dette gjorde den i medfør af artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 om en lovpligtig syge- og invalideforsikringsordning (Moniteur Belge af 1.—2. 11. 1963, s. 10555).

2. Artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 lyder således:

»Ydelser efter denne lov tilkendes kun i henhold til de af kongen fastsatte betingelser, når den skade, som der gennem ydelserne søges opretning for, er omfattet af de almindelige erstatningsregler eller andre regler. I disse tilfælde udbetales forsikringsydelserne ikke samtidig med den erstatning, der ydes i henhold til disse andre regler, men udredes kun i det omfang, der ikke ydes fuld erstatning for den skade, der er omfattet af disse andre regler. I alle tilfælde skal modtageren af ydelsen oppebære et beløb, der er mindst lige så stort som forsikringsydelsen«.

3. Fællesskabsreglerne vedrørende dobbeltydelser findes i artikel 11, stk. 2 i Rådets forordning nr. 3 og i artikel 9, stk. 2 i Rådets forordning nr. 4 af 3. december 1958 vedrørende gennemførelsesreglerne for bestemmelserne i forordning nr. 3 om social sikring af vandrende arbejdstagere (JO 1958, s. 597).

De pågældende artikler lyder således:

Artikel 11 i forordning nr. 3

».....
2) Indeholder en medlemsstats lovgivning bestemmelser om, at en ydelse skal nedsættes eller stilles i bero i tilfælde af samtidig udbetaling af andre sociale ydelser eller nydelse af andre indtægter eller under en arbejdsperiode, finder disse bestemmelser også anvendelse, hvor det drejer sig om ydelser, der er erhvervet i henhold til en anden medlemsstats ordning, eller om indtægter, der er oppebåret på en anden medlemsstats territorium, eller om beskæftigelse på nævnte territorium. Dette gælder dog ikke i tilfælde hvor ydelser af samme art er erhvervet i medfør af bestemmelserne i artiklerne 26 og 28.« [1]

Artikel 9 i forordning nr. 4

».....
2) Dersom anvendelsen af Forordningens artikel 11, stk. (2), 1. punktum, ville

1 — Det danske socialministeriums oversættelse af februar 1962.

medføre nedsættelse eller suspension af en ydelse i anledning af invaliditet, alderdom eller død (pensioner), der i henhold til Forordningens artikel 28 er fastsat af en medlemsstats institution, skal denne institution, uanset bestemmelserne i stk. (1) og under iagtagelse af Forordningens artikel 11, stk. (2), 2. punktum ved beregningen af nedsættelsen eller suspensionen kun tage hensyn til en del af de ydelser, indtægter eller lønbeløb, der medfører nedsættelsen eller suspensionen. Denne del bliver i overensstemmelse med Forordningens artikel 28, stk. (1), pkt. (b), at fastsætte i forhold til længden af de tilbagelagte perioder. Ved beregningen af det beløb, der efter sidstnævnte bestemmelse skal fastsættes først, ses der bort fra ydelser, indtægter eller lønbeløb, der medfører nedsættelse eller suspension af pensionen.« [1]

4. Da Kaucic var uenig i den af INAMI anvendte beregningsmetode, anlagde han sag ved Tribunal du Travail de Bruxelles. Han nedlagde påstand om, at invalidepensionen fra den belgiske forsikring ikke skulle nedsættes som følge af den østrigske invalidepension. Han gjorde i den forbindelse navnlig gældende,

— at de i Østrig tilbagelagte forsikringsperioder var uden virkning for retten til og omfanget af den belgiske pension, og at den pension, der skulle udredes for disse forsikringsperioder derfor ikke kunne have nogen indflydelse på den belgiske pensions størrelse;
— at det ikke i afgørelsen fra EØFs administrative Kommission var direkte nævnt, at en medlemsstat, der ikke er bundet af en bilateral konvention med et tredjeland, kan tage hensyn til de af tredjelandet tildelte ydelser og som følge heraf nedsætte den ydelse, som påhviler medlemsstaten i medfør af EØF-forordningerne.

Af Ministère public blev det ved Tribunal du Travail anført,

— at der ved beregningen af den forholdsmæssige ydelse, der påhvilede Belgien, ikke kunne medregnes de arbejdsperioder, der var tilbagelagt i Østrig, eftersom Belgien og Østrig ikke var bundet af nogen international konvention.
— at artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 skulle anvendes i det foreliggende tilfælde.

Kaucic fik ikke medhold ved Tribunal du Travail, der gav som begrundelse, at Belgien og Østrig ikke havde indgået en bilateral konvention, og at de perioder, som var tilbagelagt i Østrig derfor ikke kunne medtages ved beregningen af den forholdsmæssige pensionsydelse, der påhvilede Belgien. Efter rettens udsagn havde INAMI derfor i overensstemmelse med reglerne beregnet den forholdsmæssige pensionsydelse, der påhvilede Belgien, ved udelukkende at sammenlægge de arbejdsperioder, der var tilbagelagt i EØF-medlemsstater, nemlig Belgien og Italien. Der var efter rettens opfattelse ikke tvivl om, at artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 skulle anvendes fra 1. januar 1964.

5. I mellemtiden afgik Kaucic ved døden den 17. december 1963. Hans døtre Silvana og Anna Maria Kaucic indankede afgørelsen for Cour de Travail de Bruxelles. Appellantinderne gentog ved denne ret faderens anbringender for Tribunal du Travail og føjede hertil yderligere

— at INAMI ikke i henhold til artikel 28, stk. 1, litra b) i forordning nr. 3 ved opgørelsen af den forholdsmæssige andel af pensionen kunne tage hensyn til den østrigske pension;
— at artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3 er anvendelig på det foreliggende tilfælde, og at nedsættelsesreglen i artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 derfor ikke kan anvendes.

Ved Cour de Travail anførte INAMI, støttet af Ministère public

— at Kaucic's pension i henhold til artikel 28, stk. 1 i forordning nr. 3 skulle beregnes, som om alle forsikrings-

1 — Det danske socialministeriums oversættelse af maj 1962.

perioder var blevet tilbagelagt efter belgisk lovgivning, og at artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 følgelig skulle anvendes;
— at der ikke findes nogen fællesskabsbestemmelse, hvorefter Belgien kunne undlade at efterleve artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963;
— at undtagelsen i artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3 kun gælder i de tilfælde, hvor ydelser af samme karakter erhverves og beregnes i henhold til fællesskabsbestemmelserne om forholdsmæssig beregning, og at der ikke i det konkrete tilfælde er nogen mulighed for forholdsmæssig beregning mellem Belgien og Østrig.

Kaucic's døtre fik ikke medhold ved Cour de Travail, der fulgte de af INAMI og Ministère public anførte grunde.

6. Silvana og Anna Maria Kaucic indgav kassationsanke mod Cour de Travail's dom. De gjorde især gældende, at artikel 27 og 28 i forordning nr. 3 udelukker, at artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 anvendes.

Da Cour de Cassation er af den opfattelse, at sagen rejser spørgsmål om fortolkning af fællesskabsretten, har den ved dom af 16. juni 1976 udsat sagen og i henhold til EØF-traktatens artikel 177 anmodet Domstolen om at afgøre følgende præjudicielle spørgsmål:

»... udelukker artikel 27, stk. 1 og artikel 28, stk. 1 i forordning nr. 3 af 25. september 1958 fra Rådet for Det europæiske økonomiske Fællesskab vedrørende social sikring af vandrende arbejdstagere, at en medlemsstats institution anvender regler i sin egen lovgivning om udbetaling af ydelser i henhold til denne lovgivning samtidig med ydelser i henhold til en tredjestats lovgivning, og udelukker de anførte bestemmelser navnlig, at artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 kan finde anvendelse, når der både skal anvendes en ydelse af den belgiske institution og af den østrigske stat, med hvem Belgien ikke har indgået nogen bilateral konvention om social sikring, navnlig således at den belgiske institution ikke kan bringe nævnte artikel 70, stk. 2 i anvendelse ved beregningen af den teoretiske ydelse, som ansøgeren ville have været berettiget til, såfremt alle de i henhold til artikel 27 i forordning nr. 3 sammenlagte forsikringsperioder eller hermed ligestillede perioder udelukkende havde været tilbagelagt efter belgisk lovgivning.«

7. Cour de Cassation's dom blev registreret på Domstolens justitskontor den 28. juli 1976.

I henhold til artikel 20 i statutten for EØF-Domstolen er der afgivet skriftlige indlæg af Silvana og Anna Maria Kaucic, repræsenteret af Daniele Rossini, direktør for socialtjenesten ved »Patronato A.C.L.I.«, af INAMI, repræsenteret af Adolf Houtekier, advokat ved Belgiens Cour de Cassation, og af Kommissionen, repræsenteret af sin juridiske rådgiver, Fr. Marie-José Jonczy.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at åbne den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Skriftlige indlæg ved Domstolen

1. *Sagsøgerinderne i hovedsagen* gør gældende, at de forsikringsperioder, som er tilbagelagt i Østrig, og som var uden virkning for erhvervelse og omfanget af retten til den belgiske pension, ikke kan ændre beregningen af den belgiske pension efter fællesskabsbestemmelserne, da Belgien ikke over for Østrig er bundet af en bilateral konvention eller af forordningerne nr. 3 og 4.

Efter sagsøgerindernes opfattelse skulle den belgiske institution i henhold til artikel 28, stk. 1, litra b) i forordning nr. 3 blot have udbetalt den forholdsmæssige

pension, der var en følge af de forsikringsperioder, som Kaucic havde tilbagelagt i Italien og i Belgien uden at bekymre sig om den beslutning, som den østrigske pensionskasse havde truffet i henhold til en bilateral konvention, der ikke vedrører Belgien. Den belgiske institution har derfor ikke med føje kunnet anvende de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser til at nedsætte den pension, der udredes i henhold til fællesskabsbestemmelserne, med de ydelser, der ydes af en tredjestat.

Da den belgiske institution udbetaler en forholdsmæssig udregnet ydelse, er det ulogisk at anvende artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 til yderligere at nedsætte en ydelse, som i sig selv er ufuldstændig, fordi den er forholdsmæssigt udregnet.

2. *Sagsøgte i hovedsagen* gør principielt gældende, at fællesskabsreglerne om dobbeltydelser — forordning nr. 3, artikel 11, stk. 2 og forordning nr. 4, artikel 9, stk. 2 — ikke finder anvendelse i den foreliggende sag, fordi Østrig ikke er medlemsstat i EØF.

Løsningen skal derfor søges i artikel 28 i forordning nr. 3.

Sagsøgte anfører, at der i denne bestemmelse opstilles den fiktion, at arbejdstageren hele tiden har været beskæftiget i samme land. Den belgiske lovgivning skal derfor anvendes uden begrænsninger på den foreliggende sag. Det forhold, at de af Kaucic i Østrig tilbagelagte forsikringsperioder ikke har kunnet komme i betragtning ved erhvervelse af retten, påvirker på ingen måde beregningen af det »teoretiske« pensionsbeløb fra Belgien. Det forhold, at den forsikrede skal anses, som om han under hele sin beskæftigelsesperiode har været forsikret i Belgien, og at det »teoretiske« beløb derfor skal beregnes i medfør af belgisk lovgivning, medfører tværtimod, at de belgiske institutioner skal anvende alle bestemmelserne om beregning af denne ydelse og derfor ikke kan ignorere bestemmelserne i artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963.

Sagsøgte i hovedsagen tilføjer, at der ved forordning nr. 3 er opretholdt forskellige ordninger, over for hvilke den ydelsesberettigede har direkte rettigheder enten udelukkende i medfør af national ret eller af national ret om nødvendigt suppleret af reglen om sammenlægning af perioder. I den foreliggende sag har søstrene Kaucic i medfør af de europæiske forordninger ret til ydelserne i henhold til national belgisk ret. Belgisk ret er imidlertid fortsat anvendelig og EØF-forordningerne nr. 3 og 4 medfører ikke, at de belgiske bestemmelser om begrænsning af dobbeltydelser ikke finder anvendelse, når den skade, som der søges dækning for ved ydelserne, delvis er dækket i henhold til et tredjelands lovgivning.

Sagsøgte i hovedsagen henviser her til Domstolens dom af 5. juli 1967 i sag 2/67, De Moor mod Caisse de pension des employés privés (Sml. 1965-68, s. 375; Recueil 1967, s. 225).

Subsidiært mener sagsøgte i hovedsagen, at reglen i artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 ikke kan anvendes ved beregningen af det »teoretiske« belgiske beløb, såfremt fællesskabsforordningerne findes at være til hinder for den omstridte fortolkning af denne regel. De belgiske institutioner ville i så fald være forpligtet til at anvende artikel 70, stk. 2 og trække den østrigske pension fra den forholdsmæssigt udregnede belgiske pension. Belgisk ret er nemlig anvendelig i det omfang, EØF-forordningerne ikke fraviger de heri indeholdte bestemmelser.

Endvidere henviser sagsøgte i hovedsagen til, at en udenlandsk forsikret, som har bopæl på en medlemsstats område, og som i henhold til fællesskabsforordningerne oppebærer en belgisk forholdsmæssig ydelse, er underkastet de samme forpligtelser som belgiske statsborgere ifølge artikel 8 i forordning nr. 3. Det medfører, at artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 gælder for enhver forsi-

kret, som oppebærer ydelser ved erhvervsudygtighed, uden at det er nødvendigt at henvise til reglen om sammenlægning af forsikringsperioder, medens den pågældende artikel ikke gælder for en forsikret, som oppebærer disse ydelser i kraft af sammenlægning, hvilket utvivlsomt er i modstrid med formålet med artikel 8 i forordning nr. 3.

3. *Kommissionen* anfører, at svaret på det præjudicielle spørgsmål, der er stillet Domstolen, ikke blot skal søges i fortolkningen af artiklerne 27 og 28, som er de eneste bestemmelser i forordning nr. 3, den nationale ret henviser til, men snarere i fortolkningen af artikel 11, stk. 2 i denne forordning samt artikel 9, stk. 2 i forordning nr. 4.

Kommissionen mener derfor, at de spørgsmål, som Domstolen er blevet anmodet om at besvare, burde være formuleret som følger:

»1) Skal artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3 fortolkes således, at nedsættelsesklausuler i en medlemsstats lovgivning skal anvendes over for den, der oppebærer invalidepension i henhold til denne lovgivning og artiklerne 27 og 28 i forordning nr. 3, såfremt den pågældende oppebærer invalidepension i henhold til tredjestats lovgivning?

2) Skal artikel 9, stk. 2 i forordning nr. 4, som indeholder gennemførelsesbestemmelserne for artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3, fortolkes således, at der ved beregningen af det teoretiske beløb skal tages hensyn til den ydelse, der giver anledning til nedsættelse?«

Vedrørende det første spørgsmål anfører Kommissionen, at ordlyden i artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3 ikke er til hinder for, at den belgiske institution anvender den belgiske lovs forbud mod dobbeltydelser og nedsætter ydelsen med en invalidepension, der udredes af et tredjeland: Da vedkommende oppebærer en ydelse, som er erhvervet i medfør af forordning nr. 3, og da den østrigske pension pr. definition ikke er udregnet i henhold til artikel 27 og 28 i forordning nr. 3, kan nedsættelsesreglerne i den belgiske lov anvendes for hans vedkommende, så meget mere som nedsættelsen ikke krænker princippet om arbejdstagerens fri bevægelighed, eftersom den er en følge af den pågældendes beskæftigelse i et tredjeland.

Kommissionen tilføjer imidlertid, at sådanne nedsættelsesklausuler kun kan anvendes, når forordning nr. 3 er i arbejdstagerens favør. Dette har Domstolen fastslået i dommen af 15. maj 1974, Bestuur van de Niewe Algemene Bedrijfsvereniging mod Kaufmann (Sml. 1974, s. 517), idet den statuerede, at de i artikel 11, stk. 2 omhandlede begrænsninger kun finder anvendelse på de ydelser, som erhverves i medfør af de nævnte forordninger.

Kommissionen mener imidlertid, at der ikke i disse betragtninger fuldt ud er taget hensyn til alle faktorer i den foreliggende sag. Efter Kommissionens opfattelse kan en medlemsstat i EØF ikke påberåbe sig en mellem en anden medlemsstat og et tredjeland indgået bilateral konvention som hjemmel for at begrænse en ydelse, som ikke ville kunne nedsættes, såfremt denne konvention ikke eksisterede.

Kommissionen henviser i så henseende til generaladvokat Mayras' forslag til afgørelse i sag 14/72, Heinze mod Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz (Recueil 1972, s. 1117).

Vedrørende det andet spørgsmål, som Kommissionen har formuleret, bemærker den, at i det omfang de belgiske institutioner, under hensyn til det tidligere anførte, ville være berettiget til at nedsætte ydelsen til Kaucic, er der ikke tvivl om, at en sådan nedsættelse kun ville foretages i medfør af fællesskabsforordningerne, nærmere betegnet artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3 og artikel 9, stk. 2 i forordning nr. 4.

I henhold til sidstnævnte bestemmelse kan den belgiske institution ifølge Kom-

missionen kun nedsætte sin ydelse med en del af den ydelse, hvormed nedsættelsen sker, og udelukkende når det beløb, der skal udredes i henhold til den belgiske lovgivning og artiklerne 27 og 28 i forordning nr. 3, er blevet endeligt fastlagt.

Artikel 9, stk. 2 i forordning nr. 4 udelukker altså udtrykkeligt, at det »teoretiske« beløb kan nedsættes. Der er henvist til dette princip i en erklæring, der findes i Rådets mødeprotokol fra vedtagelsen af Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971, s. 366; org. ref. JO L 149 af 5. 7. 1971, s. 2). Det hed heri: »Generelt kan der kun ske nedsættelse i medfør af forbud mod dobbeltydelser, når den ydelse, der skal udredes af hver af medlemsstaterne, er blevet endeligt fastlagt«. Princippet er gentaget i artikel 7, stk. 1, litra b) og c) i Rådets forordning nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning nr. 1408/71 (EFT 1972, s. 150; org. ref. JO L 74 af 27. 3. 1972, s. 1).

Under retsmødet den 8. december 1976 er der afgivet mundtlige indlæg af sagsøgerinderne, repræsenteret af Daniele Rossini, direktør for socialtjenesten ved »Patronato A.C.L.I.«, af sagsøgte, repræsenteret af Adolf Houtekier, advokat ved Belgiens Cour de Cassation, og af Kommissionen, repræsenteret af sin juridiske rådgiver, Marie-José Jonczy, som befuldmægtiget.

Under dette retsmøde er der yderligere blevet fremført følgende:

Sagsøgerinderne i hovedsagen har fremført, at de ville have kunnet anerkende, at artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 blev bragt i anvendelse, såfremt faderens invaliditet f.eks. skyldtes en arbejdsulykke eller en erhvervssygdom, som var indtrådt i Østrig, og for hvilken der var udbetalt erstatning i medfør af lovgivningen i dette land, således at der med andre ord var tale om dobbeltydelser af forskellig art. Da der imidlertid i det foreliggende tilfælde ikke blot er tale om ydelser af samme art, men endvidere om ydelser, som er forholdsmæssigt beregnet, burde sidste punktum i artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3 være bragt i anvendelse, hvorefter dobbeltydelser udtrykkeligt er hjemlet, når der er tale om ydelser af samme art. Denne bestemmelse kan anvendes analogt, selv om en af de tre ydelser, som den pågældende i det foreliggende tilfælde har ret til, betales af et tredjeland.

Vedrørende det af sagsøgte i hovedsagen anførte, at de belgiske institutioner, såfremt Domstolen skulle statuere, at fællesskabsforordningerne er til hinder for, at der anlægges den i sagen omtvistede fortolkning af denne artikel, ville være forpligtet til at anvende artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 og altså trække den østrigske pension fra den forholdsmæssigt udregnede belgiske ydelse, bemærker sagsøgerinderne i hovedsagen, at en sådan beregning ville stille den forsikrede endnu ringere end den situation, hvor den østrigske pension trækkes fra det »teoretiske« belgiske beløb.

Det af Kommissionen fremførte anbringende, at Belgien påberåber sig den østrigsk-italienske konvention som grundlag for at nedsætte sin ydelse, imødegås af *sagsøgte i hovedsagen* med, at problemet stilles forkert op på denne måde; Belgien har blot anvendt den belgiske regel om forbud mod dobbeltydelser.

Kommissionen henviser efter sagsøgtes opfattelse med urette til generaladvokat Mayras' forslag til afgørelse i sag 14/72 Heinze. INAMI forstår dette forslag til afgørelse således, at den ville kunne påberåbe sig nedsættelsesklausulen i den belgiske lovgivning. Såfremt man fulgte Kommissionens ræsonnement, ville man kræve mere af Belgien end det er tilladt i henhold til fællesskabsretten. INAMI henviser i så henseende endvidere til Domstolens dom af 16. november 1972 i sag 16/72, Allgemeine Ortskrankenkasse Hamburg mod Landesversicherungsan-

stalt Schleswig-Holstein (Recueil 1972, s. 1141).

Generaladvokat Mayras, der deltog i dette retsmøde, måtte senere på grund af sygdom afløses af generaladvokat Capotorti.

Af denne grund bestemte Domstolen, at de mundtlige retsforhandlinger skulle genoptages.

Ved det herefter følgende retsmøde, som fandt sted den 16. februar 1977, afgav parterne ikke yderligere mundtlige indlæg, men henviste til de under retsmødet den 8. december 1976 fremførte påstande og anbringender.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 16. februar 1977.

Præmisser

1 Ved dom af 16. juni 1976, indgået til Domstolen den 28. juli s.å., har Belgiens Cour de Cassation i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet et spørgsmål vedrørende fortolkningen af visse bestemmelser i Rådets forordning nr. 3 af 25. september 1958 om social sikring af vandrende arbejdstagere (JO nr. 30 af 16. 12. 1958, s. 561);

2 Cour de Cassation spørger, om artiklerne 27, stk. 1 og 28, stk. 1 i denne forordning udelukker, at en medlemsstats institution anvender regler i sin egen lovgivning om, hvorvidt der samtidig kan udbetales ydelser i henhold til denne lovgivning og ydelser, der er erhvervet i henhold til tredjestats lovgivning, og navnlig om disse bestemmelser udelukker, at artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 kan finde anvendelse, når der både skal udredes en ydelse af den belgiske institution og af den østrigske stat, med hvem Belgien ikke har indgået nogen bilateral konvention om social sikring, nærmere bestemt om den belgiske institution er afskåret fra at anvende nævnte artikel 70, stk. 2 ved beregningen af den teoretiske ydelse, som ansøgeren ville have været berettiget til, såfremt alle i henhold til artikel 27 i forordning nr. 3 sammenlagte forsikringsperioder eller hermed ligestillede perioder udelukkende havde været tilbagelagt efter belgisk lovgivning;

3 det er under sagen blevet anført, at der ved besvarelsen af det stillede spørgsmål endvidere skulle tages hensyn til artikel 11, stk. 2 i Rådets forordning nr. 3 og artikel 9, stk. 2 i Rådets forordning nr. 4 af 3. december 1958 om regler til gennemførelse og supplement af forordning nr. 3 (JO nr. 30 af 16. 12. 1958, s. 597).

4 Spørgsmålet er stillet under en retssag vedrørende et invalidepensionsbeløb til de ydelsesberettigede pårørende efter en italiensk arbejdstager, der afgik ved

døden i Italien, og som havde arbejdet ikke blot i Italien og i Belgien, men også i Østrig, der ikke er en medlemsstat i EØF, og som af institutionerne i sidstnævnte land havde fået tillagt en invalidepension beregnet i henhold til bestemmelserne i den bilaterale konvention om social sikring, som er indgået mellem Italien og Østrig;

5 den kompetente belgiske institution har ved beregningen af den belgiske pension imidlertid ikke blot anvendt bestemmelserne i forordning nr. 3 og foretaget sammenlægning af de forsikringsperioder, som var tilbagelagt i Italien og Belgien, men under henvisning til artikel 70, stk. 2 i den belgiske lov af 9. august 1963 også nedsat sin ydelse for perioden efter 1. januar 1964 på grund af den østrigske pension;

6 i henhold til nævnte belgiske lovbestemmelse kan de belgiske forsikringsydelser ikke udbetales samtidig med erstatning for samme skade i henhold til en anden lovgivning, dog skal den ydelsesberettigede i alle tilfælde oppebære et beløb, der er mindst lige så stort som forsikringsydelsen;

7 det fremgår af forelæggelsesdommen, at der for de belgiske retsinstanser har været enighed om, at bestemmelsen skal fortolkes således, at den også finder anvendelse, når skaden er dækket i henhold til en udenlandsk lovgivning, samt at pensionen i henhold til den østrigske lovgivning i det konkrete tilfælde ydede fuld erstatning for den lidte skade.

8 Bestemmelserne i forordning nr. 3 og 4 om sammenlægning af forsikringsperioder gælder kun for de perioder, som er tilbagelagt i henhold til medlemsstaternes lovgivning;

9 fællesskabsforordningerne om koordination af medlemsstaternes regler om social sikring indeholder ingen bestemmelser om perioder, som er tilbagelagt i en ikke-medlemsstat, uanset om denne stat har indgået konvention om social sikring med en eller flere medlemsstater;

10 hvad særligt angår forordning nr. 3, artikel 11, stk. 2, 2. pkt., som forbyder, at nationale bestemmelser om nedsættelse af ydelser bringes i anvendelse over

for den ydelsesberettigede, omfatter denne bestemmelse kun de tilfælde, hvor der i henhold til forordningens artikel 26 og 28 er erhvervet ydelser af samme art, og den er derfor ikke til hinder for, at der anvendes bestemmelser om nedsættelse af ydelser, såfremt en af ydelserne er erhvervet i henhold til lovgivningen i en ikke-medlemsstat;

11 det følger heraf, at dette sidstnævnte tilfælde ligger uden for anvendelsesområdet for artikel 9, stk. 2 i forordning nr. 4, idet der her bestemmes, at ved beregningen af det »teoretiske« beløb i henhold til artikel 28 i forordning nr. 3 skal der ses bort fra den ydelse, der medfører nedsættelse;

12 det må derfor konkluderes, at det i henhold til sidstnævnte artikel, hvorefter der skal foretages beregning af det »teoretiske« beløb, som den ydelsesberettigede ville have haft ret til, såfremt alle forsikringsperioderne udelukkende havde været tilbagelagt efter den pågældende medlemsstats lovgivning, er muligt at tage hensyn til nationalregler, der bestemmer, at ydelsen skal nedsættes på grund af en ydelse, som den berettigede oppebærer fra en kilde uden for Fællesskabet;

13 det stillede spørgsmål skal derfor besvares således, at bestemmelserne i Rådets forordninger nr. 3 og 4 af 25. september og 3. december 1958 om social sikring af vandrende arbejdstagere, navnlig artikel 28, stk. 1 i forordning nr. 3, ikke udelukker, at institutionen i en medlemsstat ved beregningen af det »teoretiske« beløb, som den ydelsesberettigede ville have haft ret til, såfremt alle forsikringsperioder udelukkende havde været tilbagelagt efter denne medlemsstats lovgivning, anvender en regel i sin egen lovgivning og nedsætter det teoretiske beløb på grund af en ydelse, som den pågældende oppebærer fra en kilde uden for Fællesskabet.

Vedrørende sagsomkostningerne

14 De udgifter, som er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, der har afgivet indlæg ved Domstolen, kan ikke godtgøres;

15 da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, der ved dom af 16. juni 1976 er forelagt den af Belgiens Cour de Cassation, for ret:

Bestemmelserne i Rådets forordning nr. 3 og 4 af 25. september og 3. december 1958 om social sikring af vandrende arbejdstagere, navnlig artikel 28, stk. 1 i forordning nr. 3, udelukker ikke, at institutionen i en medlemsstat ved beregningen af det »teoretiske« beløb, som den ydelsesberettigede ville have haft ret til, såfremt alle forsikringsperioder udelukkende havde været tilbagelagt efter denne medlemsstats lovgivning, anvender en regel i sin egen lovgivning og nedsætter det teoretiske beløb på grund af en ydelse, som den pågældende oppebærer fra en kilde uden for Fællesskabet.

Kutscher Donner Pescatore Mertens de Wilmars Sørensen

Mackenzie Stuart O'Keeffe Bosco Touffait

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 10. marts 1977.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT F. CAPOTORTI FREMSAT DEN 16. FEBRUAR 1977 [1]

Høje Ret.

1. Det væsentlige i det fortolkningsspørgsmål, som er forelagt Domstolen i denne sag, kan sammenfattes således: kan en medlemsstat i henhold til fællesskabsreglerne om social sikring af vandrende arbejdstagere anvende en regel

1 – Oversat fra engelsk.